

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การแสดงนาฏศิลป์เป็นการเคลื่อนไหวร่างกายด้วยท่าทางที่ประดิษฐ์คิดค้นออกมาเป็นแบบแผนงดงาม โดยอาศัยการขับร้องและการบรรเลงดนตรีร่วมด้วย เพื่อโน้มน้าวให้ผู้ชมมีอารมณ์คล้อยตาม ซึ่งนาฏศิลป์ของไทยเรา ได้แก่ ฟ้อนรำ ละคร โขน และการแสดงพื้นเมือง การเรียนนาฏศิลป์มีประโยชน์ต่อเด็ก คือ ช่วยพัฒนาด้านร่างกาย ธรรมชาติของเด็กนั้นไม่ชอบอยู่นิ่ง แต่ชอบการเคลื่อนไหวร่างกายในการเดิน วิ่ง กระโดด ยักย้ายร่างกายไปมา ดังนั้นการที่เด็กได้รำร่า ทำให้เด็กได้เคลื่อนไหวกล้ามเนื้อทุกส่วนของร่างกายทั้งกล้ามเนื้อเล็กและกล้ามเนื้อใหญ่ให้สอดคล้องกับทำนอง จังหวะและเสียงดนตรี ซึ่งเป็นเหมือนการออกกำลังกายไปในตัว ส่งผลให้เด็กมีร่างกายที่แข็งแรงสมส่วน คล่องแคล่ว กระฉับกระเฉง ช่วยพัฒนาด้านอารมณ์ ขณะที่เด็กได้เคลื่อนไหวร่างกายในการฟ้อนรำหรือเต้นระบำ ประกอบเพลงนั้น เด็กจะมีความสุขสนุกสนาน ได้ปลดปล่อยความเครียด ส่งผลให้เด็ก ๆ มีอารมณ์เบิกบานแจ่มใส กล้าแสดงออก มีความมั่นใจในตัวเอง ช่วยพัฒนาด้านสังคม กิจกรรมนาฏศิลป์เป็นสื่ออย่างหนึ่งที่ทำให้เด็ก ๆ ได้ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี เพราะการที่เด็ก ๆ ได้รำร่า เล่นละคร แสดงการละเล่นพื้นเมืองร่วมกับเพื่อน เป็นการที่เด็ก ๆ ได้มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นในการเป็นผู้นำผู้ตาม และการทำกิจกรรมเคลื่อนไหวร่างกายประกอบท่าทางที่พร้อมเพรียงไปกับเพื่อน ๆ นั้น ก็เป็นการหล่อหลอมความสามัคคีให้เกิดขึ้นในตัวของเด็กอีกด้วย และช่วยพัฒนาด้านสติปัญญา เช่น ในการฝึกให้เด็ก ๆ ฟ้อนรำนั้น เด็ก ๆ ต้องจดจำและแยกแยะท่าทาง การรำแบบไทยให้ถูกต้อง เช่น ท่าจีบหงาย จีบคว่ำ ตั้งวง ตีไหล อีกทั้งต้องจดจำท่าทางต่าง ๆ ให้เข้ากับเนื้อร้องและจังหวะของเพลงอย่างถูกต้องแม่นยำและพร้อมเพรียงกับผู้อื่น จึงเป็นการพัฒนาทางด้านสติปัญญาในเรื่องของความจำและการคิดวิเคราะห์โดยตรง (แพง ชินพงศ์, 2560)

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยทักษะปฏิบัติตามแนวคิดของเดวีส์ เป็นรูปแบบจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการกระทำ การลงมือปฏิบัติจริง โดยมีหลักการที่ว่าครูผู้สอนจะต้องแบ่งเนื้อหา ของหน่วยใหญ่ออกเป็นเนื้อหาย่อยให้ละเอียด เพื่อให้ผู้เรียนฝึกทักษะย่อยเหล่านั้นให้ได้ดี จนเกิดความชำนาญเสียก่อน ในระหว่างขั้นตอนการฝึกทักษะย่อยแต่ละส่วนนั้น ครูจะเป็นผู้สาธิตการปฏิบัติให้นักเรียนดูก่อนที่จะให้นักเรียนปฏิบัติตาม เมื่อครูผู้สอนเห็นว่านักเรียนสามารถปฏิบัติได้แล้ว จึงสอนเทคนิค วิธีการที่จะช่วยให้การปฏิบัติได้รวดเร็วและมีคุณภาพดีขึ้น เมื่อนักเรียนฝึกทักษะย่อยที่เป็น

องค์ประกอบย่อยทั้งหมดแล้ว จึงนำประสบการณ์ย่อยเหล่านั้นมาสู่การปฏิบัติเต็มรูปแบบ (ทศนา แคมมณี, 2548 : 39 - 40)

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นการฝึกทักษะจากการลงมือปฏิบัติตามขั้นตอนการฝึก ในใบกิจกรรมหรือแบบฝึก เพื่อฝึกฝนให้ผู้เรียนเกิดทักษะตามจุดประสงค์ของแบบฝึกทักษะนั้น ๆ โดยอาศัยรูปแบบการฝึกที่หลากหลาย มีลำดับขั้นตอนการฝึกจากง่ายไปยากอย่างมีเทคนิคกระบวนการ มีขั้นตอน การฝึกที่ชัดเจน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียน จดจำเนื้อหาในบทเรียนได้คงทน เกิดความสนุกสนานในขณะที่ฝึกเกิดทักษะ และประสบความสำเร็จในการฝึกปฏิบัติ อีกทั้งนักเรียนจะได้ ทราบความก้าวหน้าของตนเองในการฝึกปฏิบัติ (สุวิทย์ มูลคำ และสุนันทา สุนทรประเสริฐ, 2550 : 53)

ในสังคมปัจจุบัน ที่มีความเปลี่ยนแปลงและการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี สมัยใหม่เป็นส่วนที่ทำให้คนในสังคมมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกาย อารมณ์สังคมและสติปัญญา การศึกษาก็ต้องปรับปรุงและพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นด้วย เหตุนี้ครูจึงต้องมีการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ ให้น่าสนใจและ เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มประสิทธิภาพ ผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพนั้นจะต้องมี คุณสมบัติทั้งทางด้านสมรรถภาพทางกายแสดงออก และความมั่นใจที่ดี ซึ่งสามารถพัฒนาได้โดยใช้ ทักษะปฏิบัติของเดวิส เพื่อให้เด็กมีความมั่นใจและกล้าแสดงออกทางร่างกายและความคิด ของตนเองอันเป็นพื้นฐานของชีวิตที่ดี เพื่อที่จะเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ดีต่อไปในอนาคต (วาสนา จิตรมณี, 2552 : 2) พฤติกรรมกล้าแสดงออกที่เหมาะสม ถือเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อ การดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบัน เนื่องจากเป็นปัจจัยที่ทำให้สามารถเผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ อย่างเหมาะสม กล้าฟันฝ่าอุปสรรค ปัญหา และยังทำให้เป็นบุคคลที่มีความมั่นใจในตนเอง และบุคคล ที่พบเห็นจะให้เกียรติ มากขึ้น การที่คนเราจะเริ่มเปลี่ยนแปลงไปสู่พฤติกรรม การแสดงออกนั้น จะต้องตระหนักไว้เสมอว่าการเปลี่ยนแปลงนั้นจะทำให้คนใกล้ชิดหรือคนที่เกี่ยวข้อง แสดงพฤติกรรม โต้ตอบในท่าทางลบต่อการเปลี่ยนแปลงนั้นได้ เนื่องจากถ้าเราไม่เคยมีพฤติกรรมกล้าแสดงออก แล้วไปแสดงออกเลย การเปลี่ยนแปลงนั้นยากที่ผู้ใกล้ชิดหรือคนที่เกี่ยวข้องจะยอมรับได้ เนื่องจาก พวกเราจะคุ้นเคย กับสิ่งที่เราเป็น อย่างไรก็ตามพฤติกรรมกล้าแสดงออกเป็นคุณสมบัติที่สามารถ ปลูกฝังและพัฒนาให้เกิดขึ้นได้ในตัวบุคคลให้มีการกล้าแสดงออกที่ถูกต้องและเหมาะสมได้ ทำให้ บุคคลเรียนรู้ที่จะเป็น “ผู้ชนะ” ในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างแท้จริง (ตรรกพร สุขเกษม, 2555 : 1)

จึงกล่าวได้ว่า การที่บุคคลมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม ช่วยทำให้มีบุคลิก ที่ดีขึ้น สามารถปรับตัว มีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าแสดงออก กล้าพูดต่อหน้าผู้อื่น กล้าเข้าร่วมกิจกรรม ได้รับการยอมรับจากเพื่อน มีผลการเรียนที่ดีขึ้น สำหรับด้านการศึกษาพฤติกรรมกล้าแสดงออกเป็นสิ่ง สำคัญยิ่งสำหรับนักเรียน เพราะจะต้องนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและทางด้านสังคม ซึ่งจะทำให้ นักเรียนเกิดความมั่นใจในการแสดงออกนั้น ๆ มากขึ้นอย่างสมเหตุสมผลตามสถานการณ์ ที่เกิดขึ้น

ในทางกลับกันหากนักเรียนไม่มีความกล้าแสดงออกจะส่งผลให้นักเรียนขาดความเชื่อมั่น และอาจจะต้องเผชิญกับปัญหาทางด้านการติดต่อหรือการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นด้วย ซึ่งจะทำให้เกิดความยากลำบากในการทำงาน อย่างไรก็ตามพฤติกรรมการกล้าแสดงออกสามารถที่จะฝึกฝนและสามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นได้ในตัวของบุคคลให้เกิดความกล้าแสดงออกและเหมาะสมตามสถานการณ์ต่าง ๆ ได้

จากการที่ผู้วิจัยได้ปฏิบัติการสอนในรายวิชานาฏศิลป์ เป็นระยะเวลา 2 ปี พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ ยังขาดความกล้าแสดงออกในเรื่องของการตอบข้อซักถาม ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง แม้กระทั่งการพูดรายงานหน้าชั้นทั้งงานเดี่ยว หรืองานกลุ่ม จะมีการเลี้ยงให้เพื่อนพูดแทน ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น หรือพูดต่อหน้าผู้อื่นและมีบุคลิกภาพเก็บตัวและบางครั้งไม่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาตามมาได้ทำให้เป็นอุปสรรคในการเรียนการสอน และปัญหาดังกล่าวอาจส่งผลให้นักเรียนเกิดปัญหาการกล้าแสดงออกกับการเรียนในระดับชั้นที่สูงขึ้น และวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง จึงควรมหาทางแก้ไข ฝึกฝนและปรับพฤติกรรม

ผู้วิจัยเล็งเห็นว่าควรฝึกปฏิบัติทักษะการตั้งคำถาม ทักษะทางสังคมควบคู่กับการสอนเนื้อหาวิชาความรู้ จึงจัดกิจกรรมการเรียนรู้อาฏศิลป์ไทยโดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวิส เพื่อส่งเสริมความกล้าแสดงออกของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเกาะหมากน้อย จังหวัดพังงา ซึ่งจะช่วยให้แก่นักเรียนกล้าแสดงออก เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นพื้นฐานการปรับตัวให้มีพฤติกรรมเหมาะสมกล้าแสดงออกต่อหน้าสาธารณชนและเกิดความรู้สึภาคภูมิใจในตนเองต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความกล้าแสดงออกของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเกาะหมากน้อย ระหว่างก่อนและหลังเรียนนาฏศิลป์ไทย โดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวิส
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเกาะหมากน้อย ต่อการเรียนนาฏศิลป์ โดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวิส

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ครูได้แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวิสในการพัฒนาความกล้าแสดงออกของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นแนวทางหรือเป็นพื้นฐานการปรับตัว และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้
2. นักเรียนกล้าแสดงออก มีพฤติกรรมเหมาะสม และมีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าแสดงออกต่อหน้าสาธารณชน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่องผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ไทย โดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวิส เพื่อส่งเสริมความกล้าแสดงออกของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเกาะหมากน้อย จังหวัดพังงา มีขอบเขตการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 โรงเรียนเกาะหมากน้อย ตำบลเกาะปันหยี อำเภอเมือง จังหวัดพังงา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา รวมทั้งสิ้น 22 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น (Independent Variables) ได้แก่ กิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวิสในรายวิชานาฏศิลป์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเกาะหมากน้อย

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ ความกล้าแสดงออกใน 3 ด้าน ได้แก่

1) การกล้าแสดงออกด้านการพูด คือ กล้าพูดชมเชย ยกย่องสรรเสริญ ขอร้อง ปฏิเสธพูดหน้าชั้นเรียนและถามปัญหาในชั้นเรียน

2) การกล้าแสดงออกด้านการกระทำ คือ กล้าขอร้อง ยืนยัน ออกสังคม ทำงานร่วมกับเพื่อน และมีความกระตือรือร้น

3) การกล้าแสดงออกด้านการแสดงความคิดเห็น คือ กล้าแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระมีความคิดสร้างสรรค์ และมั่นคงในข้อคิดเห็นของตนเองและความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนการสอน โดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวิส

3. เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เนื้อหาตามหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเกาะหมากน้อย ตำบลเกาะปันหยี อำเภอเมือง จังหวัดพังงา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ วิชานาฏศิลป์พื้นฐาน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 เนื้อหาเกี่ยวกับ ประวัติการละครไทย ประเภทของละครไทย ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงนาฏศิลป์ นาฏยศัพท์ ภาษาท่า การผลิตการแสดงกระบวนการจัดการแสดง การแสดงละครสั้น การสร้างเกณฑ์ประเมิน การแสดง ความหมายที่มาและประเภทของนาฏศิลป์ไทย การแสดงนาฏศิลป์ไทย รำวงมาตรฐาน

4. ระยะเวลาในการทดลอง

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยทำการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 โดยใช้ช่วงเวลาการเรียนการสอนชั่วโมงดนตรี - นาฏศิลป์ ทำการทดลองรวมเป็นระยะเวลาทั้งสิ้น 12 คาบ คาบละ 60 นาที

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

1. ระดับความกล้าแสดงออกของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเกาะหมากน้อย หลังเรียนวิชานาฏศิลป์ไทยสูงกว่าก่อนเรียน
2. ระดับความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเกาะหมากน้อย ต่อการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ไทยโดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวิสอยู่ในระดับมาก

นิยามศัพท์เฉพาะ

การเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ไทยโดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวิส หมายถึง กระบวนการที่ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การพัฒนาความคิดและความสามารถ โดยอาศัยทักษะปฏิบัติของเดวิส ซึ่งมีกระบวนการเรียนการสอนทั้งหมด 5 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นสาธิตทักษะหรือการกระทำ ขั้นนี้เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนได้เห็นทักษะหรือการกระทำที่ต้องการให้ผู้เรียนทำได้ในภาพรวม โดยสาธิตให้ผู้เรียนดูทั้งหมดตั้งแต่ต้นจนจบ ทักษะหรือการกระทำที่สาธิตให้ผู้เรียนดูนั้น จะต้องเป็นการกระทำในลักษณะที่เป็นธรรมชาติ ไม่ช้าหรือเร็วเกินไปก่อน

การสาธิต ครูควรให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนในการสังเกต ควรชี้แนะจุดสำคัญที่ควรให้ความสนใจเป็นพิเศษในการสังเกต

ขั้นที่ 2 ขั้นสาธิตและให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย เมื่อผู้เรียนได้เห็นภาพรวมของการกระทำหรือทักษะทั้งหมดแล้ว ผู้สอนควรแตกทักษะทั้งหมดให้เป็นทักษะย่อย ๆ หรือแบ่งสิ่งที่กระทำออกเป็น ส่วนย่อย ๆ และสาธิตส่วนย่อยแต่ละส่วนให้ผู้เรียนสังเกตและทำตามไปที่ละส่วนอย่างช้า ๆ

ขั้นที่ 3 ขั้นให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย ผู้เรียนลงมือปฏิบัติทักษะย่อยโดยไม่มีการสาธิตหรือมีแบบอย่างให้ดู หากติดขัดจุดใด ผู้สอนควรให้คำชี้แนะ และช่วยแก้ไขจนกระทั่งผู้เรียนทำได้ เมื่อได้แล้วผู้สอนจึงเริ่มสาธิตทักษะย่อยส่วนต่อไป และให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อยนั้นจนทำได้ ทำเช่นนี้เรื่อยไปจนกระทั่งครบทุกส่วน

ขั้นที่ 4 ขั้นให้เทคนิควิธีการ เมื่อผู้เรียนปฏิบัติได้แล้ว ผู้สอนอาจแนะนำเทคนิควิธีการที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถทำงานนั้นได้ดีขึ้น เช่น ทำได้ประณีตสวยงามขึ้น ทำได้รวดเร็วขึ้น ทำได้ง่ายขึ้น หรือสิ้นเปลืองน้อยลง เป็นต้น

ขั้นที่ 5 ขั้นให้ผู้เรียนเชื่อมโยงทักษะย่อย ๆ เป็นทักษะที่สมบูรณ์ เมื่อผู้เรียนสามารถปฏิบัติแต่ละส่วนได้แล้ว จึงให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย ๆ ต่อเนื่องกันตั้งแต่ต้นจนจบและฝึกปฏิบัติหลาย ๆ ครั้ง จนกระทั่งสามารถปฏิบัติทักษะที่สมบูรณ์ได้อย่างชำนาญ

ความกล้าแสดงออก หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของนักเรียนต่อบุคคลอื่นได้อย่างเหมาะสม โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. การกล้าแสดงออกด้านการพูด หมายถึง การแสดงออกซึ่งความสามารถทางภาษาในโอกาสต่าง ๆ เช่น กล่าวทักทาย ขอบคุณ ขอโทษ ขออภัย ปฏิเสธ
2. การกล้าแสดงออกด้านการกระทำ หมายถึง การปฏิบัติท่าทางออกมาได้อย่างมั่นใจ
3. การกล้าแสดงออกด้านการแสดงความคิดเห็น หมายถึง วิพากษ์และการซักถามและแสดงความคิดเห็นของตน

วิชานาฏศิลป์ หมายถึง วิชาพื้นฐาน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติการละครไทย ประเภทของละครไทย ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงนาฏศิลป์ นาฏยศัพท์ ภาษาท่า การผลิตการแสดง กระบวนการจัดการแสดง การแสดงละครสั้น การสร้างเกณฑ์ประเมินการแสดง ความหมายที่มาและประเภทของนาฏศิลป์ไทย การแสดงนาฏศิลป์ไทย รำวงมาตรฐาน

ความพึงพอใจ หมายถึง ความพอใจ ความชอบ ความภูมิใจ ความสนใจหรือความสนุกสนานที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเกาะหมากน้อยต่อการเรียนรู้ โดยใช้ทักษะปฏิบัติของเดวีส์ในรายวิชานาฏศิลป์